

Hvor der er hjernerum er der hjerterum

- ”En rapport fra uvidenhedens frontlinie”

v/ Bo Traberg Kristensen, Neurologisk Afdeling,
Aalborg Sygehus, Århus Universitetshospital

Kunst og filosofi har gennem århundreder forsøgt at trænge til bunds i den menneskelige natur og indkredse dens sande natur. Opfindelsen af nye hjerneskan-ningsteknikker har måske åbnet nye muligheder for en dybere indsigt i hjernens normale funktioner og dysfunktionelle tilstande.

Den enorme vidensudvikling på området selv for fagfolk gør en bog af denne kaliber velkommen som en opdate-ring og sammenfatning af den nyeste viden om hjernen. Forfatterens tilgang til området er en omfattende forsk-ning med anvendelse af nye hjerneskanningsteknikker med særlig vægt på følelsernes centrale rolle i hjernen og i menneskelivet. Dette er mere end kun grundforskning, men også en bestræbelse og et håb om at nyere hjernevidenskaber kan bibringe os en større selvforståelse og afhjælpe lidelser der begrænser menneskers frie livsud-foldelse.

Centralt i bogen står forskningen af følelser i hjernen og dermed menneskets subjektive oplevelse der er uad-skillelig fra vores bevidsthed. Forfatteren er tilknyttet University Laboratory of Physiology ved University of Oxford og i mange år forsket i, hvordan man med brug af de nyeste hjerneskanningsteknikker kan klarlægge hvil-ken sammenhæng der er mellem hjernens processer og vores følelsesliv.

Læsere uden særlige forudsætninger får redskaber med på vejen med en didaktisk veloplagt og velillustreret ind-føring i hjernens funktionelle anatomi suppleret med et appendiks til de særligt interesserede med en udmærket gennemgang af moderne hjerneskanningsteknikker, hvor der peges på magnetoencefalografi som den måske mest lovende hjerneteknik i dag i kraft af en overlegen tidlig opløsning der kan vise dynamiske ændringer over millisekunder, og en rumlig opløsning næsten i niveau med MRI. Denne og andre teknikker herunder f-MRI, der kan måle ændringer hjernens blodgennemstrøm-ning og dermed hjernens elektriske aktivitet i bestemte hjerneområder, har de senere år bidraget til en voldsom ekspanderende viden om, hvordan hjernen fungerer og hvilke mentale aktiviteter der bruger hvilke dele af hjer-nen, men samtidig også erkendelse af at denne forskning kun har løftet en lille flig af den gådefulde hjerne og for alvor åbnet øjnene for hjernens enorme kompleksitet der

næppe nogensinde lader sig fuldstændig afdække. En af bogens ambitioner er en fortælling af hjernens kulturhistorie der overordnet kan ses som en del af men-neskets søgen efter forståelse af sig selv og forståelse for sine medmennesker. I denne søgen efter ny viden har særligt højere primater betalt en høj pris og lagt både liv og hjerne til. Med tanke på hvor meget af menneskehjer-nen og dens grundlæggende funktioner vi deler med aber og menneskeaber burde det få konsekvenser for vores måde at behandle disse skabninger på og i anerkendelse af andre dyrearters mentale evner til både indlevelse og medfølelse. Meget tyder på at vores handlinger dybest set er reaktioner på ikke-bevidste hjerneprocesser, som også eksisterer hos andre dyr, en indsigt der sætter spørgs-målstegn ved, hvor meget af vores adfærd der er udtryk for egentlig fri vilje og styret af bevidste velovervejede fornuftbetonede valg. Siden Platons dage har rationalitet i vores kultur været sat i højsædet med følelser som for-nuftens modpol. Forfatterens mission og bogens hoved-tema er et forsøg på at bygge bro over splittelsen mellem videnskab og subjektiv oplevelse og ikke se følelser som størrelser der står i vejen for intelligent handling men i stedet prøve at forstå følelsernes natur og deres rødder i hjernen.

Bogen er en populær kultur-hjernevidenskabelig historie i ordets bedste og bredeste betydning præget af en klæ-delig ydmyghed, udogmatisk og en sober kritisk distance over for egne og andres resultater, og helt afklaret med at mange tilsyneladende nyvundne landvindinger kan vise sig fejlagtige eller hurtigt må revideres. Bogen viser at det er muligt at være både videnskabsmand og humanist der med visionær styrke evner at trække grundforskning ind i en spændende og lærd historisk og samfundsmæssig sammenhæng.

Man sidder tilbage med en følelse at være ikke så lidt klo-gere og beriget af at have befundet sig i et stimulerende tværfagligt krydsfelt og som neurolog i godt selskab med mange andre som på hver deres måde er fascineret af indhold og aktivitet i hjernerum. Det varer nok heller ikke længe før man kan pin-pointe de neurale netværk der aktiveres i forbindelse med de mange aha-oplevelser bogen giver undervejs.

Den kan anbefales til alle hjerne(for)brugere.

Morten L. Kringelbach

Hjernerum. Den følelsesfulde hjerne. (2004)

[289 s] Peoples Press